

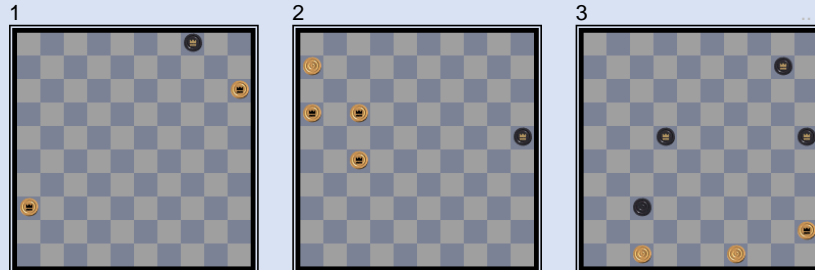
Het internationale damspel lijkt volgroeid te zijn, zo toont de geschiedenis aan. Gewenste beperking van het aantal remises op topniveau zal in de eerste plaats in de opzet van wedstrijden gezocht moeten worden, niet in spelregelwijziging. Maar dat neemt gelukkig niet weg dat het vermakelijk en interessant kan zijn andere variëteiten van het damspel te bestuderen.

Eén van de hedendaagse dammers die met de spelregels experimenteert is grootmeester Hans Jansen. Hij presenteert een speelwijze die gebaseerd is op orthogonaal slaan. De halve winst?

Hans Jansen tussen winst en remise

De drievoudig Nederlands kampioen dammen (en tevens damprobleemist) staat opmerkelijk open voor experimenten.

Zo was hij een van de topspelers die zich leende voor de testfase van het 'doordammen', bedacht door Jannes van der Wal.

Jansen legt uit: de synthese is gericht op een derde uitslag, namelijk naast 1-1 en 2-0 (0-2), de 'halve winst' $1\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$. Drie diagrammen om het duidelijk te maken. Als zwart in dia 1 4-13 speelt en wit slaat 36x4, dan is de uitslag 2-0. Slaait wit *orthogonaal* 15x12 of 15x11 dan is het $1\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$ voor wit.

Dat betekent echter ook, zie dia 2, dat bij een vier om één-eindspel de meerderheidspartij vaak genoeg moet nemen met het behalen van drie dammen.

Met drie dammen en een schijf zal ook wel een overmachtwinst geboekt kunnen worden, dus de extra mogelijkheid voor de onderliggende partij om een half punt uit het vuur te slepen zal de meerderheidspartij (naar mijn inschatting) in een eindspel van drie dammen en een stuk tegen een dam en eventueel nog wat schijven wel kunnen ontzenuwen. Als wit in dia 2 zou kiezen voor 6-1, in plaats van meteen te winnen door 17-39, dan zou zwart al een half punt kunnen scoren met (25-3), 1x4 en zwart heeft het halve punt behaald omdat verplicht orthogonaal slaan volgt. Vijf dammen tegen twee is daarom niet meer met 2-0 te winnen, maar er zijn misschien een aantal eindspelen van vier dammen en een schijf tegen twee dammen waarin de meerderheidspartij toch tot de volle winst kan komen? Niettemin moet men er rekening mee houden dat dit effect het in sommige gevallen moeilijker maakt om een partij met 2-0 te winnen. Bepaalde overmachten die normaal gesproken gemakkelijk tot 2-0 leiden eindigen via dit systeem altijd in $1\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$. Aan de andere kant is er echter een (werkelijk of vermeend) effect dat het in de wedstrijdpraktijk gemakkelijker zal maken om tot een 2-0 uitslag te komen. Waar namelijk de speler met aanzienlijk nadeel hierin kan berusten of alsnog een vol punt kan scoren zal deze in bovenstaande situatie meer willen strijden voor een gelijkwaardige stand en dat kan dan weer averechts werken. Hoe groot dit effect is laat zich alleen uit de praktijk afleiden.

Het complicerende effect van orthogonaal slaan wordt duidelijk in diagram 3. Kan wit, hier aan zet, nog een half punt scoren?

Jawel, hij kan zelfs nog anderhalf punt scoren! Namelijk door 47-42, (37x48), 49-43 en nu er nog slechts dammen op het bord staan gaat het orthogonaal slaan in, ten voordele van wit. De nieuwe zwarte dam kan slaan naar veld 39. Gevolg: 45x15x4x36x40 en wit heeft gewonnen. Ook mag (48x34) 45x5x32x12x40 of 45x12x32x5x35/45. En ook na (48x30) slaat wit 'rond', nu met 45x5x32x2x35. In alle gevallen wint wit met $1\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$. Dit soort combinaties, zowel voor de meerderheids- als voor de minderheidspartij maakt het dammen met een gecombineerde puntentelling in de eindspelfase veel ingewikkelder.

Damproblematiek

Hans Jansen is ook problemist. Hij spreekt zich nog niet uit over eventuele consequenties van zijn idee (Fries dammen, maar dan alleen in schijvenloos damspel) voor de problematiek. Eerst moet de wedstrijdpraktijk maar uitwijzen of er iets zinnigs uitrolt, of het effect heeft op het aantal remises op topniveau en hoe grootmeesters reageren op het wezensvreemde orthogonale slaan. Meer uitslagen $1\frac{1}{2}-\frac{1}{2}$ in plaats van 1-1 in de media is een prettig vooruitzicht, maar komt dat er werkelijk van? En dan nog, zou het de damsport werkelijk goed doen? Duidelijk is in ieder geval wel dat ook zijn idee door het orthogonale slaan een ongewenste invloed op damproblemen, met name eindspelen, zal hebben. In composities speelt het remiseprobleem immers niet, er wordt meestal gewoon gewonnen, en remisevarianten zijn er juist om de charme van die ene (meervoudige) winst te benadrukken.